

Posvätenie: cesta k slobode



Slová kázňového textu sa nachádzajú v **1Tes 4, 1 - 7**:



Napokon však prosíme vás, bratia, a napomíname v Pánovi Ježišovi, aby ste sa vždy viac rozhojňovali v tom, čo ste od nás prijali, totiž, ako máte žiť - ako už aj žijete - a páčiť sa Bohu. Ved' viete, aké príkazy sme vám dali v mene Pána Ježiša. Lebo to je vôľa Božia: vaše posvätenie. Zdržiavajte sa smilstva, a nech si každý z vás vie získať manželku s posvätnosťou a úctivosťou, nie s vášnivou žiadostivosťou ako pohana, ktorí nepoznajú Boha.

Nech sa nikto vo svojom počínaní nedopúšťa prehmatov a nepodvádza brata, pretože pomstiteľom všetkého toho je Pán, ako sme vám to už skôr povedali a osvedčili. Lebo Boh nás nepovolal k nečistote, ale v posvätení.



Ako sme si už povedali v úvode, hlavnou témou dnešných služieb Božích bude téma posvätenia. Je ťažko hovoriť o posvätení bez toho, že by sme padli do lacného moralizmu, v ktorom iba vymenujeme všetky zákazy, najmä v tej sexuálnej oblasti, a na základe schopnosti jednotlivcov dodržiavať tieto zákazy, hodnotiť ich ako veľmi sú hodní Božej lásky.

Inými slovami, namiesto Božej láskavej ponuky evanjelia, odpustenia hriechov a daru nového života ponúkame ľuďom často chladný, neosobný zákon, ktorý nám len pripomína našu nehodnosť, alebo teda našu diagnózu, bez toho, že by nám ponúkol aj liek. Z posvätenia, ktoré by malo byť radostnou povinnosťou každého kresťana robíme podmienku prijatia Božej lásky.

Tak čo to je to posvätenie? Evanjelické vieroučné knihy hovoria nasledovne: „Dobré skutky nepredchádzajú vieru, ani posvätenie nepredchádza ospravedlnenie, ale pri obrátení sa najprv Duch Svätý zažne v nás vieru počúvaním evanjelia;

táto uchopí Božiu milosť v Kristu, ktorá človeka ospravedlňuje; potom, keď je človek ospravedlnený, je tiež Duchom Svätým obnovený a posvätený, a z tohto obnovenia a posvätenia potom ako ovocie nasledujú dobré skutky. [...] Luther správne povedal: „Viera a dobré skutky sa znesú a zhodnú, ale jedine viera bez skutkov uchopí požehnanie; no nikdy a v nijakej dobe nie je samotná.“⁴⁴ Posvätenie je teda určitým spôsobom aktualizáciou spasenia, alebo teda stelesnenie spasenia v živote veriaceho – je to pôsobenie Ducha Svätého v nás, ktoré mení naše srdce a naše úmysly a uspôsobuje nás, aby sme mohli milovať svojich blížnych, vystríhali sa hriechov a konali dobré skutky. Kým ospravedlnenie je chvílkové, posvätenie je proces, ktorý trvá celý život.

Pavel v dnešnom texte stotožňuje posvätenie so sexuálnou čistotou a poctivosťou v zaobchádzaní s peniazmi. Kontext šiesteho verša v gréčtine, kde Pavel hovorí „nech sa nikto vo svojom počínaní nedopúšťa prehmatov a nepodvádza brata“, nám ukazuje, že Pavel tu hovorí o obchode a teda akýmsi ekonomickým posvätením, teda o posvätení v našom zaobchádzaní s peniazmi.

Prečo sa Pavel vo svojom napomínaní zameriava práve na peniaze a sex? Pretože peniaze a sex často predstavujú pre ľudí asi tie najsilnejšie modly. Židovskí myslitelia (vrátane Pavla) ich pokladali za tie základné znaky rozlišovania medzi životom s Bohom a životom bez Neho. Naš vzťah s Bohom sa tak musí radikálne odzrkadľovať v našom vzťahu k peniazom a sexualite.

Práve tieto následky opustenia viery v Boha môžeme do veľkej miery vidieť ako dnes, tak aj počas celej histórie ľudstva, a to ako mimo cirkvi, tak aj v rámci nej – dobrým ukazovateľom je silný materializmus a niekedy až chorobná posadnutosť sexualitou.

N. T. Wright vo svojej knihe *Prekvapení nádejou* múdro poznamenáva: „Keď ľudské bytosti začnú uctievať niečo, čo nie je Boh, strácajú schopnosť reflektovať Boží obraz.“

Medzi základné zákony ľudského života patrí to, že sa začínam podobáť na to, čo uctievam. Ba čo viac, odrážam to, čo uctievam, a to nielen smerom k predmetu uctievania, ale aj všade okolo seba.

Tí, ktorí uctievali peniaze, postupne čoraz viac definujú samých seba výlučne cez peniaze a čoraz viac považujú ostatných ľudí predovšetkým za dlžníkov, veriteľov, dodávateľov alebo odberateľov, a nie za ľudské bytosti. Tí, ktorí uctievali sex, definujú samých seba v tomto kontexte (svojich preferencií, praktík a skúseností) a čoraz viac zaobchádzajú s inými ľuďmi ako s aktuálnymi alebo potencionálnymi sexuálnymi objektmi. Tí, ktorí uctievali moc, definujú samých seba cez prizmu moci a druhých ľudí považujú len za svojich spojencov, nepriateľov či pešiakov na šachovnici. Tieto a mnohé ďalšie formy modloslužby, skombinované na tisícero spôsobov, ničia Boží obraz v tých, ktorí ju vykonávajú, ale aj vo všetkých ľuďoch, ktorí s nimi žijú.“

Dnešná spoločnosť sa v mnohom podobá na spoločnosť, v ktorej žil a písal apoštol Pavel, a to preto, že v konečnom dôsledku každá doba svojim spôsobom zápasí v týchto dvoch oblastiach života – v peňažnej a sexuálnej sfére. Dnes to vidíme na rozšírenosti a ľahkej dostupnosti tvrdej pornografie, ľahkovážnom uvažovaní o neviazanom sexe, využívaní a vydieraní pracovníkov, niekedy až chorobnom materializme – a dokonca aj nadmerná nahota v bežných filmoch môže vážne otupiť svedomie.

Apoštol Pavel vo svojom liste píše práve pohanom, ktorý prijali Krista, a ktorí vyrastali v kontexte rímsko-gréckej spoločnosti. Na rozdiel od židokresťanov, pohanokresťania neboli vyučovaní v Božom zákone a teda im mohla unikáť podstata Božích prikázaní. A preto Pavel považoval za dôležité pripomínať im Božiu vôľu pre ich životy a pritom zdôrazniť dva aspekty, ktoré sú pre nás ľudí zvlášť prítlačlivé.

Sex a peniaze majú potenciál byť silnými zbraňami na kontrolu a manipulovanie s ľuďmi – čo je opakom služby blížnemu, a teda toho, čo

Boh očakáva od svojich vyvolených. Ich zneužitie vedie k dehumanizácii blížnych - na využívanie druhého ako vlastnej koristi a pre vlastné uspokojenie. Služba sexu a peniazom síce prisľubuje uspokojenie a naplnenie, skutočnosťou však je, že túto ľudskú túžbu nemôže naplniť a v konečnom dôsledku vedie k duchovnej otupenosti, nepokoju, dehumanizácii a smrti. Niežeby sex a peniaze boli samé o sebe zlé, lebo aj skrze ne nás Boh môže požehnať. Predstavujú ale veľmi silný (a potencionálne aj nebezpečný) nástroj a je dôležité vedieť s nimi správne narábať.

Začnime teda so sexuálnym posvätením. Dôležité je na začiatku zdôrazniť – sex je Božím darom. Je to moment odovzdania sa druhej osobe – znamená to vyhlásiť „dôverujem ti, chcem s tebou stráviť život, a chcem ťa milovať.“ A práve preto, že je sex takou jemnou, zraniteľnou chvíľou, silným potvrdením lásky, dôvery, sebaobetavosti a sebaodovzdania, ho Boh daruje v kontexte exkluzívneho, verného a trvalého vzťahu. Bez tohto kontextu, sex stráca svoje požehnanie pretvára sa na prekliatie.

A tohto prekliatia sme dnes jasnými svedkami. Či to je už v podobe odhalenia mnohopočetných prípadov sexuálneho obťažovania žien alebo, v horšom prípade, znásilnenia žien; alebo tragický počet sexuálne zneužívaných detí, či už v škole, v cirkvi,

alebo dokonca aj vo vlastných domoch, ktoré by malo byť tým najbezpečnejším miestom na svete; alebo v podobe až príliš ľahko dostupnej ťažkej pornografii, ktorej rozšírené konzumovanie podporuje aj obchodovanie s ľuďmi. A konečnom dôsledku, aj keď v menšej miere, aj v podobe neviazaného sexu, odtrhnutého od zodpovednosti a dôstojnosti verného vzťahu.

Vo všetkých týchto prípadoch ide o dehumanizáciu toho druhého. Každý tento akt vyjadruje, do väčšej alebo menšej miery: Nezáleží na tebe, na tvojej osobe, na твоjich pocitoch, na tvojej ľudskosti. To, na čom záleží, som ja, moje potreby, moje uspokojenie a môj pocit moci. Každý akt vyjadruje, že je v poriadku využívať iného len ako objekt svojho záujmu, a tým nepriamo odmietat jeho ľudskosť a fakt, že bol stvorený na Boží obraz.

A práve preto si posvätenie vyžaduje jasné hranice a zákazy – nie ako vyjadrenie Božej tyranskej vôle, ale ako milujúce smernice k plnosti života. Ale tieto zákazy vždy musia byť predstavené v kontexte Božej vôle pre náš život, a nie ako svojvoľne požiadavky nebeského tyrana.

„Lebo Boh nás nepovolal k nečistote, ale v posvätení“ hovorí apoštol Pavel. Milá sestra, milý brat, keď v cirkvi počujeme o takzvanej „sexuálnej čistote“, často sa nám môže zdať, že ak sme už raz znečistený, tak sme navždy znečistený.

Toto uvažovanie je však veľmi nebezpečné, lebo môže spochybňovať silu Kristovej odpúšťajúcej milosti a moc Ducha Svätého neustále darovať milosť nového začiatku. Nezávisle od tvojej minulosti alebo prítomnosti, nie si pokazený a znečistený, milý brat, milá sestra – si milovaným Božím dieťaťom, pre ktorého chce Boh len to najlepšie. Niet hriechu, ktorý by zničil Boží záujem o teba a tvoju dôstojnosť ako Božieho stvorenia. Milá sestra, milý brat – nenamýšľajme si, že sme natoľko silní, že môžeme zničiť Božiu lásku. Boh vždy ponúka novú milosť, odpustenie a svoju lásku. Posvätenie neznamena nikdy nepadnúť, ale vždy pokorne a so svätou tvrdohlavosťou opäť vstať.

Podobný problém dehumanizácie môžeme vidieť aj pri uvažovaní o peniazoch, ktorý je ovplyvnený už spomenutým materializmom doby, ktorý si vyžaduje zakladanie si vlastnej hodnoty a identity na statuse a peniazoch. Pavel hovorí o „nepodvádzaní brata [a sestry]“.

Možno si myslíš, milý brat, milá sestra, že sa táto Pavlova výstraha netýka nás, ale iba bohatších. Pozrime sa ale ako sa na tento príkaz pozerali v ranej cirkvi a všimneme si, že ich pochopenie je oveľa širšie. Ján Zlatoustý hovorí: „Nepodeliť sa s chudobnými znamená okrádať ich a pripravovať ich o život;... nevlastníme svoje, ale ich veci.“.

Tomáš Akvinský podobne píše: „Nie je o nič menší zločin zobrať od toho čo má, než odmietnuť pomôcť núdznemu keď môžeš a si zabezpečený.“ Ambróz zase píše: „Keď niekto ukradne košelu iného, správne ho nazývame zlodejom. Nemali by sme rovnako nazvať toho, kto môže zaodieť nahého a neurobí tak? Chlieb v tvojom kredenci patrí hladnému; nepoužitý kabát v tvojej skrini patrí tomu, kto ho potrebuje; topánky v tvojej skrini patria tomu, kto nemá topánky; peniaze, ktoré si zhromažďuješ, patria chudobnému.“

Peniaze majú morálny charakter. Písmo veľmi často varuje pred nebezpečenstvom bohatstva, lebo my ľudia máme smutnú tendenciu zakladať svoju identitu práve na peniazoch. Je veľmi ľahké hodnotiť sa a porovnávať sa s inými cez prizmu bohatstva. Ak mám viac peňazí, to znamená, že som šikovnejší, úspešnejší, v určitom slova zmysle lepší než tí iní. Som viac. Mám právo odsudzovať tých iných, pozerat' sa na nich povýšenecky a pripomínať im spoločenský rebríček, na ktorom som ja vyššie.

Peniaze sú veľmi silná modla. A preto je dôležité pristupovať aj k nim s Kristovým postojom. Lebo hodnoty nebeského kráľovstva sú iné ako tie naše hodnoty. U Boha nám peniaze neprinášajú žiadnu výhodu – ba dokonca nám môžu prekážkou k nemu, ak im budeme slúžiť.

Na druhej strane ale peniaze môžu prinášať aj veľké požehnanie, keď sa ich rozhodneme správne používať na obdarovanie tých, ktorí to najviac potrebujú. Keď si uvedomíme, že každé požehnanie (a to nie iba peňažné) nám bolo dané preto, aby sme ho rozhojňovali a delili sa s nim s inými.

Samozrejme, posvätenie sa nevztahuje iba na náš vzťah k peniazom a sexu. Posvätenie sa týka celého nášho života a všetkých jeho dimenzií.

V dnešnom texte možno Pavel vysvetľuje posvätenie na konkrétnych príkladoch týkajúcich sa peňazí a sexuálnej morálky, ale počas pôstu máme výnimočnú príležitosť skúmať vlastné svedomie a hľadať čo v našom živote dehumanizuje ako ľudí v našom okolí, tak v konečnom dôsledku aj nás samých. Pre niekoho to môže byť ohováranie a škodoradosť; pre niekoho zas nenávisť k iným pre ich iný pôvod; pre niekoho zanedbávanie vlastných detí alebo rodičov; pre iného zas lenivosť a závislosť na technológii, ktorá mrazí vzťahy ľudí medzi sebou. Myslím si, že to zaujímavo vystihol anglický spisovateľ C. S. Lewis: „Ak si niekto myslí, že Kresťania považujú necudnosť za najväčšiu nerosť, tak sa veľmi mylí. Hriechy tela sú zlé, ale sú najmenej zlé zo všetkých hriechov. Všetky najhoršie pôžitky sú čisto duchovné: záľuba v škodoradosť, v povyšovaní sa nad inými, v zrade; záľuba v moci a v nenávisti.

Lebo v sebe máme dve sily, ktoré bojujú s ľudským 'ja' a ktoré musíme prekonať: zvieracie 'ja' a diabolské 'ja'. Diabolské 'ja' je horšie z tých dvoch. A preto je chladný, samospravodlivý pokrytec, ktorý pravidelne chodí do kostolu, možno oveľa bližšie peklu než prostitútka. Ale samozrejme, je lepšie nebyť ani jedným.“

Ako rásť v posvätení? Prvým základom je spoliehanie sa na Boha. Tvoje hriechy, tvoje pády ťa nedefinujú. Tvoja identita nie je v tom. Tvoja identita je v Bohu, ktorý ťa stvoril, vykúpil a posväcuje.

Zamerat' sa na hriechy a na svoje vlastné sily je márne – upriamme svoju pozornosť na Boha a jeho slovo, lebo jedine v ňom môžeme nachádzať v konečnom dôsledku silu a milosť na posvätenie, lebo jedine v ňom máme istotu toho, že sme milovaní a prijímaní.

Neprepadajme beznádeji, zúfalstvu a paralyzujúcej hanbe, lebo práve tieto diabol využíva na to, aby sme strácali pokoj, ktorý prichádza z poznania Boha.

Hriech je v mnohom podobný látkovej závislosti, a rovnako ako máme súcit k obeti závislosti, ktorý v procese liečby prepadne pokušeniu, podobne by sme mali mať porozumenie a súcit ku každému, kto sa vydáva cestou posvätenia a padne, lebo chápeme, že posvätenie je proces, a je to zápas, ktorý trvá celý život.

Nezabúdajme, že tkzv. pokrytec je niekedy len človek, ktorý sa práve vydal cestou premeny. Dôležité je ale zakaždým sa utiekať k Bohu, nezúfať, dôverovať v silu Jeho nekonečnej odpúšťajúcej lásky, prebrať zodpovednosť za svoje pády a skutky a kráčať ďalej s novým odhodlaním.

Nezabúdajme, že nám Boh dal jeden druhého.

„Jedni druhých bremená znášajte, a tak naplníte zákon Kristov“ hovorí apoštol Pavel. Tajnostkárstvo a potláčanie svojich zápasov nikdy neprináša ovocie posvätenia. Nie náhodou nám Boh daroval dar druhého človeka, nie náhodou nás zachraňuje nie iba ako jednotlivcov, ale v spoločenstve jeho ľudu, cirkvi.

Sme pozvaní, aby sme jeden druhému boli podporou a modlitebným spolubojovníkom na spoločnej ceste posvätenia.

Lebo posvätenie vlastne nie je nič iné ako rast v láske. Učenie sa a cvičenie sa v láske.

Posvätenie nie je zoznam zákazov, ktorými máme dokazovať Bohu, že ho máme radšej než seba – je to cesta stelesňovania spásy do vlastných životov. Boh nás chce spasiť celých, nie iba našu časť. Chce aby sme prežívali Jeho spásu z hriechu už teraz, v prítomnosti. Lebo hriech je deštruktívny, jedine láska buduje.

Posvätenie je cesta k slobode, k tej skutočnej slobode, ktorá prichádza z lásky.

A láska blížnemu nerobí zle, ako hovorí apoštol Pavel v svojom liste Rímskym. Hriech predstavuje prekrútenie dobra a lásky – možno sľubuje povrchné a chvíľkové uspokojenie, nie je však schopné pozitívne naplniť našu potrebu hľadania zmyslu v živote. Láska na druhej strane vždy hľadá dobro pre toho druhého a prináša plnosť života a vnútornú radosť a pokoj nielen tomu druhému, ale aj nám samotným. Láska je podstatou nášho Boha, jeho druhé meno. Láska je, v konečnom dôsledku, spásou samotnou. Amen

Mgr. Ivan Belanji
Katedra praktickej teológie